

## AKO SA MENÍ PRÍSTUP K TRESTNEJ POLITIKE NA SLOVENSKU A V ČESKU?

*Mgr. Sára Zsemlyová*

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta  
Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky  
sara.zsemlyova@flaw.uniba.sk

**Ako sa mení prístup k trestnej politike na Slovensku a v Česku?**  
Článok sa zaoberá aktuálnymi zmenami v trestnej politike Slovenskej republiky po prijatí novely Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorá nadobúda účinnosť 6. augusta 2024. Autorka sa zameriava na vymedzenie pojmu trestná politika a následnú analýzu vybraných ustanovení slovenského Trestného zákona a českého Trestného zákonníka č. 40/2009 Sb. V tejto súvislosti porovnáva novelu Trestného zákona Slovenskej republiky s návrhom novely Trestného zákonníka predloženým Ministerstvom spravodlivosti Českej republiky. Analýza je zameraná najmä na právnu úpravu peňažného trestu, trestného činu krádeže a drogových trestných činov, pričom cieľom je poukázať na kľúčové legislatívne rozdiely a spoločné črty medzi oboma právnymi systémami.

### **How is the approach to criminal policy changing in Slovakia and the Czech Republic?**

This article examines recent developments in criminal policy in the Slovak Republic following the adoption of the amendment to the Criminal Code No. 300/2005 Coll., as amended, which enters into force on 6 August 2024. The author focuses on the general concept of criminal policy and provides an analysis of selected provisions of the Slovak Criminal Code and the Czech Criminal Code No. 40/2009 Coll. In this context, the article compares the Slovak amendment with the draft amendment to the Czech Criminal Code submitted by the Ministry of Justice of the Czech Republic. The analysis focuses in particular on the legal regulation of financial penalties, the offence of theft, and the drug offences, with the aim of highlighting key legislative differences and common features between the two legal systems.

**Kľúčové slová:** Trestná politika, novela trestného zákona, trestní zákonník, trest, restoratívna justícia, retributívna justícia

**Keywords:** Criminal policy, the amendment of the Criminal act, criminal Act, punishment, restorative justice, retributive justice

<https://doi.org/10.62874/afi.2025.1.07>

## Úvod

Trestná politika je fundamentálnou súčasťou právneho poriadku každého štátu, ktorá prostredníctvom právnych noriem reflektuje spoločenské, kultúrne, ekonomické, politické, ako aj kriminologické aspekty danej krajiny. Slovenská republika (ďalej aj „SR“) a Česká republika (ďalej aj „ČR“), ako krajiny so spoločným historickým a právnym základom zdieľajú mnohé podobnosti, no zároveň sa u nich postupne vyformovali odlišné prístupy k problematike trestania a prevencie kriminality. Tieto prístupy sa pretavili do mierne rozdielnych legislatívnych riešení, ktoré reagujú na súčasné potreby spoločnosti, bezpečnostné výzvy a európske trendy v oblasti trestného práva. Predkladaný článok sa zameriava na analýzu a komparáciu právnej úpravy (trestnej politiky) v Slovenskej republike, konkrétne v zmysle Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. (ďalej aj „TZ“) v znení jeho novely č. 40/2024 Z. z., ktorá nadobúda účinnosť 6. augusta 2024 (ďalej len „novela TZ“). Zároveň sa autorka venuje právnemu stavu v Českej republike, kde je predmetom komparácie platná právna úprava obsiahnutá v Trestnom zákonníku č. 40/2009 Sb. (ďalej aj „trestní zákonník“, „TZK“), spolu s vládnym návrhom jeho novely predloženým na jeseň 2024<sup>1</sup> (ďalej len „novela TZK“). Pozornosť je zameraná na konkrétne hmotnoprávne inštitúty, ako sú peňažné tresty, trestné činy krádeže a drogové trestné činy. Táto analýza ponúka nielen komparatívne zhodnotenie prístupov oboch štátov, ale aj reflexiu nad širšími otázkami, ktoré tieto legislatívne reformy otvárajú. Ide najmä o problematiku proporcionality trestov, posilnenia alternatívnych sankcií, otázky efektivity pri prevencii recidívy a resocializácii páchatel'ov, ako aj zohľadnenie európskych štandardov a moderných trendov v oblasti trestnej politiky.

---

<sup>1</sup> Predložená ako „*Sněmovní tisk* č. 861/0“ zo dňa 19. novembra 2024. Dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=861&CT1=0> (cit. dňa 5. apríla 2025).

Vzhľadom na aktuálne spoločenské a právne výzvy je cieľom článku prispieť k diskusii o smerovaní trestného práva v Slovenskej a Českej republike, a o jeho ďalšom vývoji v kontexte moderných právnych systémov.

## 1 Trestná politika na Slovensku všeobecne

Pre správne pochopenie súvislostí a informácií, ktoré sú analyzované v tejto štúdii je potrebné si objasniť, čo vôbec trestná politika je. Každý štát si vytvára svoj vlastný koncept trestnej politiky. To znamená, že zákonodarcia fakticky tvorí trestnú politiku konkrétneho štátu.<sup>2</sup> Toto jeho právo, v zmysle judikatúry Ústavného súdu SR, nie je absolútne a je limitované.<sup>3</sup> Jeho limit spočíva v rešpektovaní základných ľudských práv a slobôd tak, ako sú garantované najmä ústavou SR a medzinárodnými prameňmi, ktorými je SR viazaná. Na to, ako je trestná politika nastavená, nepochybne vplýva nielen právna úprava, ale aj ekonomická, kultúrna a sociálna situácia v krajine.<sup>4</sup>

Trestná politika veľmi úzko súvisí s kriminalitou. Samotným účelom trestného práva, ktoré je aplikované prostredníctvom konkrétnych prostriedkov, je ochrana spoločnosti pred kriminalitou.<sup>5</sup> To, do akej miery sa štát rozhodne spoločnosť pred kriminalitou chrániť, závisí od toho, ako si nastaví svoju trestnú politiku. Na účely tohto článku si trestnú politiku priblížime z troch základných hľadísk, ktoré ju tvoria:

**1. Prevencia-** Jedna zo základných funkcií trestného práva je práve jeho preventívna funkcia. V rámci prevencie môže ísť o *individuálnu*, ktorá je zameraná na výchovu, vzdelávanie a sociálnu podporu konkrétneho jednotlivca, alebo o *generálnu* prevenciu, ktorá je zameraná na všetkých (potenciálnych) páchatel'ov trestnej činnosti. Preto je podstatné, ako si štát nastaví pravidlá, resp. právnu úpravu, ktorá v dostatočnej miere zabezpečuje prevenciu kriminality. Nevyhnutnou súčasťou by mala tiež byť odborná pomoc pre všetky subjekty, ktoré sa už do trestného konania dostali.

<sup>2</sup> Do istej miery trestnú politiku formujú aj rozhodnutia súdov (najmä Ústavného). K tomu pozri napr.: Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 1/2021- 164 z 27. septembra 2023, nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 5/2017- 117 z 9. januára 2019, nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 3/2024 z 3. júla 2024.

<sup>3</sup> Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012.

<sup>4</sup> KLÁTIK, J. a kol. Trestné právo hmotné Všeobecná časť. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. s. 16.

<sup>5</sup> MENCEROVÁ, I. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 3. aktualizované a prepracované vydanie.* Šamorín : Heuréka, 2021, s. 14 a nasl.

**2. Represia-** Druhou, nepochybnou súčasťou trestnej politiky je samotné trestanie páchatel'ov trestnej činnosti. V akej výške sú stanovené hroziace tresty odňatia slobody v trestnom zákone, do akej miery môže sudca trest individualizovať a v najlepšom prípade ukladať alternatívne tresty. Zároveň má trest odradiť iných od páchania trestných činov a vyjadriť istú formu morálneho odsúdenia páchatel'a spoločnosťou.<sup>6</sup> Samotné potrestanie páchatel'a mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti, avšak musí byť primerané a v súlade so zásadami trestného práva.

**3. Resocializácia-** Tretím aspektom, ktorý tvorí trestnú politiku, je výchova a resocializácia páchatel'ov trestnej činnosti. Či už počas výkonu trestu (odňatia slobody) alebo aj po prepustení z výkonu trestu. Už z citovaného ust. § 34 ods. 1 TZ vyplýva ďalší účel, resp. zásada formujúca trestnú politiku: „*vytvorí podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život*“. Počas výkonu trestu je preto dôležité, aby páchatel' mal možnosť dostať druhú šancu a pracovať na svojich slabých stránkach. Nemenej významným aspektom trestnej politiky je nastavenie účinných podmienok na resocializáciu páchatel'ov po výkone trestu odňatia slobody. Pomoc pri ich návrate do spoločnosti by mala byť integračnou súčasťou systému, najmä v prípadoch, keď páchatel' po prepustení nemá zázemie alebo sociálne väzby, ktoré by znižovali riziko recidívy.

Trestné politiky jednotlivých štátov sa v týchto aspektoch môžu líšiť v závislosti od toho, aký dôraz kladú na jednotlivé prístupy. V spoločnosti je rozšírený názor, že prísnejšie trestné sadzby zvyšujú preventívny účinok trestného práva. Tento predpoklad však nie je jednoznačný. Empirické štúdie preukázali, že samotná prísnosť trestov nemá rozhodujúci odstrašujúci účinok.<sup>7</sup> Účinnejším faktorom prevencie kriminality je skôr vysoká pravdepodobnosť odhalenia a postihu trestného činu. Inými slovami, odstrašujúcim prvkom je najmä „istota“, že páchatel' bude za svoj čin odhalený a potrestaný. Efektivita postupu orgánov činných v trestnom konaní (ďalej aj „OČTK“) v konkrétnych prípadoch závisí najmä od kvality a funkčnosti procesno-právneho rámca. V aplikačnej praxi sa často vyskytujú prípady, v ktorých je páchatel' po dlhodobom výkone trestu odňatia slobody prepustený bez základných materiálnych a sociálnych podmienok na život. Takýto stav môže predstavovať významný rizikový faktor pre opätovné páchanie

<sup>6</sup> § 34 ods. 1 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov.

<sup>7</sup> Bližšie pozri: <https://nij.ojp.gov/topics/articles/five-things-about-deterrence#note1> Dostupné online (cit. dňa 8. októbra 2024).

trestnej činnosti, najmä ak nie sú zabezpečené mechanizmy podpory re-socializácie, napríklad v oblasti bývania, zamestnania, či základnej finančnej stability. Podiel recidivistov z celkového počtu odsúdených osôb je za posledné roky viac ako jedna tretina.<sup>8</sup> Na tomto mieste je vhodné spomenúť aj slová Ústavného súdu SR: „výskumy navyše celkom presvedčivo preukazujú, že neprimerané sprisňovanie trestnej represie, ktoré obvykle predstavuje produkt emocionálnej a populistickéj trestnej politiky, neprispieva k dosiahnutiu žiadneho pozitívneho výsledku v podobe zníženej kriminality, ale jeho jediným preukázateľným efektom sú chronicky preplnené väznice a rastúci index väzenskej populácie.“<sup>9</sup> Tento nálež je aj po dvanástich rokoch od jeho vydania aktuálny.

Všetky tri zložky trestnej politiky musia nevyhnutne fungovať koordinovane a byť nastavené tak, aby efektívne nadväzovali pri plnení svojho cieľa – ochrany spoločnosti pred kriminalitou. Súčasné trendy modernej trestnej politiky prinášajú dôraz na aplikáciu restoratívnej justície a využívanie alternatívnych trestov.<sup>10</sup> V tomto duchu by sa trestná politika mala zameriavať na odškodnenie obete trestného činu a na zodpovednosť páchateľa za protiprávne konanie. Naproti tomu retributívna justícia predstavuje prístup založený na prísnom trestaní páchateľov prostredníctvom trestu odňatia slobody.<sup>11</sup>

V ďalšom texte sa autorka zameria na analýzu prístupu, ktorý zvolila Slovenská republika, ako aj na návrh prístupu predložený Ministerstvom spravodlivosti Českej republiky. Článok sa sústreďuje najmä na druhý pilier trestnej politiky – represiu, a to konkrétne na spôsob určenia trestných sadzieb pri vybraných trestných činoch a na prístup k alternatívnym formám trestu.

<sup>8</sup> K tomu pozri: TURAY, L., CÁDRA, R., *Hystéria nad znižovaním trestných sadzieb – Quo vadis trestná politika?* In Právne listy. 2024. Dostupné online: [https://www.pravnelisty.sk/clanky/a1336-hysteria-nad-znizovanim-trestnych-sadzieb-quo-vadis-trestna-politika#\\_ftn2](https://www.pravnelisty.sk/clanky/a1336-hysteria-nad-znizovanim-trestnych-sadzieb-quo-vadis-trestna-politika#_ftn2) (cit. dňa 8. októbra 2024).

<sup>9</sup> Nálež Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012.

<sup>10</sup> STRÉMY, T., ŠIMEKOVÁ, A. *Restoratívna justícia v podmienkach Slovenskej republiky*. Akadémia PZ, 2023. dostupné online: <https://akademiapz.sk/sites/default/files/2470-Archive%203-2023/006%20STR%C3%89MY%2C%20%C5%A0IMEKOV%C3%81%20Restorat%C3%ADvna%20just%C3%ADcia%20v%20podmienkach%20Slovenskej%20republiky.pdf> (cit. dňa 8. októbra 2024).

<sup>11</sup> KOLESÁR, J. *Sankcie v trestnom práve*. 1. vyd. Prievidza : Citicom, 2010. s. 28 a nasl.

## 2 Trestná politika na Slovensku v kontexte veľkej novely Trestného zákona

Od začiatku roka 2024 je v legislatívnom procese už štvrtá novela Trestného zákona, čo môže pôsobiť celkom nepredvídateľne.<sup>12</sup> Pre účely tohto príspevku autorka bude pracovať so znením TZ, ktoré je účinné v novembri 2024.

Nasledujúca časť štúdie sa bude venovať analýze vybraných novelizovaných ustanovení, ktoré budú rovnaké aj pri analýze trestnej politiky ČR. Ide o:

1. Peňažný trest (§ 56)
2. Trestný čin krádeže (§ 212)
3. Drogové trestné činy (§ 171)

### 2.1 Peňažný trest

Novelou Trestného zákona č. 40/2024 Z. z. zo dňa 8. februára 2024 sa významne zasiahlo do doterajšej trestnej politiky na Slovensku. Nie len v oblasti ukladania trestov ale aj v samotných trestných sadzbách trestu odňatia slobody, ktoré za páchanie trestnej činnosti hrozia. Peňažný trest sa zvykne nazývať aj ako tzv. alternatívny trest, nakoľko nedochádza k odňatiu slobody ale k istému obmedzeniu majetku páchatel'a.<sup>13</sup> V prvom rade, je žiaduce sa zamerať na zásady ukladania trestov, tak ako sú vymedzené v ust. § 34 TZ. Na tomto mieste však nemožno opomenúť aj úplne nové ustanovenie, ktoré táto novela TZ priniesla:

#### § 33a Všeobecné zásady ukladania sankcií

(1) *Páchatel'ovi nemožno uložiť kruté a neprimerané sankcie. Výkonom sankcie nesmie byť znížená ľudská dôstojnosť.*

(2) *Sankcie sa ukladajú s prihliadnutím na povahu a závažnosť trestného činu alebo činu inak trestného a na osobu páchatel'a a jeho pomery.*

(3) *Tam, kde postačí uloženie sankcie postihujúcej páchatel'a menej citel'ne, nesmie byť páchatel'ovi uložená sankcia, ktorá ho postihuje citel'nejšie. Páchatel'ovi najmä nesmie byť uložená sankcia spojená*

<sup>12</sup> K tomu pozri: [https://www.epochtimes.sk/stvrta-novela-trestneho-zakona-za-9-mesiakov-podla-profesora-centesa-chrani-viac-financne-zaujmy-eu-ako-slovenske\\_23607.html](https://www.epochtimes.sk/stvrta-novela-trestneho-zakona-za-9-mesiakov-podla-profesora-centesa-chrani-viac-financne-zaujmy-eu-ako-slovenske_23607.html)  
Dostupné online (cit. dňa 8. októbra 2024).

<sup>13</sup> STRÉMY, T., KLÁTIK, J. *Alternatívne tresty*. Bratislava: C. H. Beck, 2018. s. 132.

s ujmom na osobnej slobode páchatel'a, ak možno účel sankcie dosiahnuť uložením sankcie nespojenej s ujmom na osobnej slobode páchatel'a.

(4) Pri ukladaní sankcii sa prihliada aj k právom chráneným záujmom poškodeného.

Doposiaľ takéto explicitné vymedzenie všeobecných zásad v trestnom zákone absentovalo. Podľa dôvodovej správy k tejto novele sa zákonodarca inšpiroval právnou úpravou tak, ako to majú v Českej republike.<sup>14</sup> Je vhodné, ak zákon výslovne ustanovuje, že sankciou nesmie byť zasiahnuté do ľudskej dôstojnosti a nesmie byť krutá a neprimeraná. Zároveň je týmto vyjadrená aj zásada primeranosti trestov, ktorá úzko súvisí so samotným charakterom trestného práva ako *ultima ratio*. Aj v prípade, že je potrebné aplikovať v spoločnosti trestné právo, je nutné čo najmenej invazívne zasahovať do ľudských práv a slobôd.<sup>15</sup> Preto ak účel trestu splní aj miernejšia sankcia, ako je trest odňatia slobody, je potrebné ju uložiť. Vždy treba skúmať okolnosti daného prípadu a dosiahnuť, v čo najvyššej miere, individualizáciu trestu, ktorý splní svoj účel.

### § 34 zásady ukladania trestov

Pokiaľ ide o ustanovenie § 34 TZ, zmeny sa týkajú výlučne odsekov 4 a 6. V odseku 4 ide o doplnenie kritérií, na ktoré má súd prihliadať pri určovaní druhu trestu a jeho výmery:

(4) Pri určovaní druhu trestu a jeho výmery súd prihliadne najmä na spôsob spáchania činu a jeho následok, zavinenie, pohnútku, priťažujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti, na osobu páchatel'a, jeho pomery a možnosť jeho nápravy, na jeho správanie po spáchaní trestného činu, najmä na jeho úsilie o náhradu škody a odstránenie škodlivého následku trestného činu a na úsilie páchatel'a o dosiahnutie urovnania s poškodeným, ako aj na dobu, ktorá uplynula od spáchania trestného činu. Súd pri určovaní druhu trestu a jeho výmery prihliadne aj na to, že páchatel' trestného činu získal alebo sa snažil získať trestným činom majetkový prospech; ak tomu nebránia majetkové alebo osobné pomery páchatel'a alebo to nebude na ujmu náhrady škody alebo odstránenia škodlivého následku trestného činu, uloží mu s prihliadnutím na výšku tohto majetkového prospechu niektorý trest, ktorým ho postihne na

<sup>14</sup> Dôvodová správa k zákonu č. 40/2024 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov. Dostupné online: [nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=536583](https://nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=536583) (cit. dňa 9. októbra 2024).

<sup>15</sup> Najmä zásah do osobnej slobody páchatel'a, ktorý má byť, po novom, posledná voľba súdu pri ukladaní sankcií.

*majetku, a to buď ako samostatný trest alebo popri inom treste, pričom zväži najmä uloženie peňažného trestu. Pri určovaní druhu trestu a jeho výmery súd prihliadne aj na práva a právom chránené záujmy osôb poškodených trestným činom, ako aj osôb, ktoré boli dotknuté škodlivým následkom trestného činu.“*

Po novom musí súd prihliadať aj na správanie páchatel'a po spáchaní trestného činu, dobu, ktorá uplynula od spáchania činu, a najmä aj na jeho úsilie o náhradu škody a dosiahnutie urovnania s poškodeným. Zaujímavým novým prvkom je aj explicitná povinnosť súdu zväžiť najmä uloženie peňažného trestu. Samozrejme, za predpokladu splnenia zákonných podmienok. V prípade, ak by to vzhľadom na osobné, majetkové a iné pomery páchatel'a nebolo účelné, peňažný trest ukladať nebude.

V ustanovení § 34 ods. 6 TZ sa zmenilo len jedno slovo, ktoré však má značný význam pre ukládanie alternatívnych trestov. Doposiaľ zákon ukladal súdu povinnosť uložiť trest odňatia slobody za trestné činy, pri ktorých horná hranica trestnej sadzby prevyšovala 5 rokov. Po novele sa táto hranica posúva na 8 rokov. V praxi to znamená, že súd bude mať širší priestor na určenie druhu a výmery trestu, čo zároveň umožní lepšiu individualizáciu sankcie. Kým podľa pôvodnej úpravy mohol súd iný trest ako trest odňatia slobody uložiť najmä pri prečinoch, po novom má túto možnosť aj pri zločinoch.

### **§ 56 Peňažný trest**

Dostávame sa k jednému z najvýznamnejších ustanovení – § 56 TZ, ktorý upravuje podmienky na uloženie peňažného trestu a ktorý prešiel zásadnými zmenami. Podľa pôvodného znenia odseku 1 mohol súd uložiť peňažný trest páchatel'ovi úmyselného trestného činu, ktorým sa snažil získať alebo získal majetkový prospech, vo výške **od 160 do 331 930 eur**. Tento rozsah však už neplatí – po novele môže súd uložiť peňažný trest **až do výšky 3 000 000 eur**. Takýto krok je pochopiteľný, keďže novela súčasne upravila aj hranice jednotlivých kategórií škôd.<sup>16</sup> Zároveň, vplyvom spoločenských a celosvetových udalostí, došlo za posledné roky od pandémie k citeľnému nárastu inflácie. Preto bolo

<sup>16</sup> Novelizované ustanovenie § 125 ods. 1 TZ, s účinnosťou od 6. augusta 2024:

„(1) Škodou malou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 700 eur. Škodou väčšou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 20 000 eur. Značnou škodou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 250 000 eur. Škodou veľkého rozsahu sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 650 000 eur. Tieto hľadiská sa použijú rovnako na určenie výšky prospechu, hodnoty veci a rozsahu činu.“



vhodné, aby zákonodarca primerane tieto skutočnosti zohľadnil pri nastavovaní novej trestnej legislatívy.

V novom znení **§ 56 ods. 2 TZ** zákonodarca reflektoval zmenu v § 34 ods. 6 TZ, ktorej sa autorka venovala vyššie. Bez toho, aby boli splnené podmienky podľa § 56 ods. 1, môže súd uložiť peňažný trest, okrem prečinu aj za zločin, ktorý nie je obzvlášť závažným, a zároveň ak vzhľadom na povahu, závažnosť, okolnosti spáchania trestného činu, osobu páchatel'a, jeho pomery a možnosti nápravy, neukladá nepodmienečný trest odňatia slobody. Súd pri ukladaní peňažného trestu musí skúmať, či boli splnené podmienky podľa § 56 ods. 1 TZ t. j., či bol trestný čin spáchaný úmyselne a či sa páchatel snažil získať alebo získal majetkový prospech. V prípade, že tieto podmienky nie sú naplnené, môže súd postupovať podľa ods. 2, t. j. ak ukladá trest za prečin alebo zločin a s prihliadnutím na zákonné kritéria, neukladá trest odňatia slobody. Ak nie je, podľa úvahy súdu, potrebné uložiť nepodmienečný trest odňatia slobody, môže uložiť peňažný, resp. iný alternatívny trest. Na túto možnosť zákonodarca nadviazal aj **v novom § 56 odseku 3 TZ**, kde vymedzil, že: „*Ako samostatný trest môže byť peňažný trest uložený, ak vzhľadom na povahu a závažnosť spáchaného trestného činu, okolnosti prípadu, osobu páchatel'a, jeho pomery a možnosť nápravy uloženie iného trestu nie je potrebné.*“ To znamená, že súd môže uložiť peňažný trest aj ako samostatný trest, ak vzhľadom na okolnosti prípadu, osobu páchatel'a, jeho možnosti nápravy, nepovažuje za potrebné uložiť aj iný druh trestu.

Táto právna úprava sa má podľa zákonodarcu priblížiť k Európskym štandardom a aktuálnym trendom v moderných trestných politikách v Európskej únii.<sup>17</sup> To najmä s ohľadom na humanizáciu trestov a prikláňanie sa k restoratívnej justícii, za pomoci využívania alternatívnych trestov, pred ukladaním nepodmienečných trestov odňatia slobody.

## 2.2 Trestný čin krádeže

V 4. hlave druhej časti TZ došlo k mimoriadnym a rôznym zmenám v nastavení hraníc trestov odňatia slobody. Ide o všetky majetkové trestné činy. Zákonodarca v dôvodovej správe argumentuje tým, že doposiaľ nastavené trestné sadzby trestu odňatia slobody za majetkové

<sup>17</sup> K tomu pozri: Dôvodová správa k zákonu č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov. Dostupné online: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=536583> (cit. dňa 10. októbra 2024).

trestné činy boli v niektorých prípadoch dokonca prísnejšie, ako pri trestných činoch proti životu a zdraviu človeka.<sup>18</sup> Nie je účelné, ak páchatel'ovi hrozí trest odňatia slobody na 10 až 15 rokov za krádež, pričom spôsobí škodu vo výške 133 001 eur, na rozdiel od situácie, kedy sa páchatel' dopustí trestného činu znásilnenia s hrozbou trestu odňatia slobody na 5 až 10 rokov. Systematickým výkladom, ak sa pozrieme na hierarchiu hodnôt, ktoré TZ chráni, v 1. hlave nájdeme hodnoty, ktoré sú chránene ako tie najdôležitejšie, t. j. život a zdravie. Až na 4. mieste, resp. v 4. hlave, sa zákonodarca rozhodol chrániť majetok občanov. Najtypickejším príkladom je trestný čin krádeže, ktorému sa bude v ďalšom texte venovať osobitná pozornosť. Touto novelou TZ zákonodarca nastavil hornú hranicu trestných sadzieb trestov odňatia slobody, pri všetkých majetkových trestných činoch, najviac na 10 rokov.

Ustanovenie § 212 ods. 1 TZ sa novelizovalo len do tej miery, že sa vypustilo písm. g), pri ktorom bolo možné sa dopustiť trestného činu krádeže aj v prípade, že by napr. nebola naplnená podmienka aspoň malej škody (písm. a)), ale páchatel' už bol za obdobný čin v predchádzajúcich 12 mesiacoch **postihnutý**.<sup>19</sup> To v praktickej rovine znamenalo, že ak sa páchatel' pred pol rokom dopustil drobnej krádeže (na úrovni priestupku) a následne by pred dvoma mesiacmi ukradol, hoci aj cukríky v obchode, dopustil by sa trestného činu krádeže podľa § 212 ods. 1 písm. g) TZ. Od tohto sa upustilo a tým pádom, tzv. drobné krádeže, nebudú postihované ako trestný čin ale len na úrovni správneho práva, ako priestupky. Čo v praxi znamená, že ak sa páchatel' dnes dopustí krádeže, ktorá nenapĺňa žiadny zo znakov skutkovej podstaty trestného činu krádeže podľa § 212 ods. 1 TZ, hoci sa jej dopustí opakovane, bude stále stíhaný len za priestupok. Vzhľadom na zmeny hraníc škôd sa dekriminalizovalo konanie, ktorým bola spôsobená škoda do 700 eur. V prípade, že sa páchatel' 7 krát dopustí krádeže s výškou škody do 100 eur, bude stíhaný len na úseku priestupkového, resp. správneho konania.

S opakovanou krádežou súvisí aj ustanovenie § 212 ods. 2 písm. b) TZ. Toto ustanovenie nebolo novelizované, a preto naďalej platí pôvodná právna úprava. To znamená, že ak bol páchatel' za krádež v predchádzajúcich 24 mesiacoch **odsúdený** a dopustí sa jej znova, bude sa to posudzovať ako trestný čin podľa § 212 ods. 1 v spojení s § 212 ods. 2 písm. b) TZ. Za takýto skutok hrozí trest odňatia slobody na jeden až

<sup>18</sup> Tamže s. 27.

<sup>19</sup> Pozri: STRÉMY, T. KURILOVSKÁ, L. a kol. *Trestný zákon. Komentár*. I. zväzok. 1 vydanie. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2022. s. 743.

štyri roky. Pôvodne bola trestná sadzba nastavená na šesť mesiacov až tri roky. Preto možno skonštatovať, že zákonodarca pri tomto trestnom čine sprísnil pravidlá týkajúce sa opakovanej krádeže.

Všetky majetkové, ale aj hospodárske trestné činy sa po novele stali maximálne „len“ zločinmi. Podľa predošlej právnej úpravy bol trestný čin krádeže § 212 v odseku 4 TZ, posudzovaný ako obzvlášť závažný zločin, keďže hrozil trest odňatia slobody na 10 až 15 rokov. V tejto oblasti možno len súhlasiť so zákonodarcom, pretože moderné trestné právo, resp. trestná politika musí reflektovať skutočnosť, že tresty majú byť primerané a v čo najvyššej miere individualizované. Nie je účelné, ani spravodlivé, aby za krádež hrozil vyšší trest odňatia slobody, ako za niektorý z trestných činov proti životu, zdraviu, slobode a ľudskej dôstojnosti. Ak vezmeme do úvahy aj predošlý text, t. j. analýzu novelizovaných ustanovení o trestaní a o peňažnom treste, možno zhrnúť, že zákonodarca kladie dôraz na alternatívne tresty a približuje sa k modernejším prístupom v trestnej politike.

### 2.3 Drogové trestné činy

Drogové trestné činy prešli po novele kompletnou premenou. Pôvodné znenie týchto ustanovení, účinné do 5. augusta 2024, s nadpisom *„Nedovolená výroba omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi“* od § 171 až po § 173 TZ, tvorili samostatné skutkové podstaty, ktoré boli od seba celkom odlišné vo svojich jednotlivých znakoch, ale mali jeden spoločný názov. V rámci novely TZ, boli drogové trestné činy jedny z veľmi mála, ktoré zmenili celé svoje znenie.<sup>20</sup> Po novom sú drogové trestné činy rozdelené do štyroch samostatných skutkových podstatí, od § 171 až po § 173a TZ. Zároveň pribudol aj nový trestný čin – *Neoprávnené pestovanie rastlín a húb obsahujúcich omamné a psychotropné látky* (ďalej len „OLPL“). Aby sa článok mohol podrobnejšie venovať trestnému činu neoprávneného prechovávanía OLPL podľa § 171 TZ, je potrebné vychádzať v prvom rade zo všeobecnej časti TZ. Zákonodarca v nej jasne vymedzuje, ktoré konania možno považovať za prechovávanie OLPL na účely trestnej zodpovednosti a ktoré, naopak, predstavujú obchodovanie s OLPL. Takéto jednoznačné a predvídateľné rozlišovanie

<sup>20</sup> K tomu pozri: Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, zo dňa 8. februára 2024. Dostupné online: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=540530> (cit. dňa 10. októbra 2024).

malo byť súčasťou našej trestnej politiky už dávnejšie. Spoločenská závažnosť je výrazne odlišná pri prechovávaní OLPL pre vlastnú potrebu a pri ich obchodovaní. Stotožňovanie páchatel'ov týchto dvoch odlišných skutkov nie je spravodlivé. Je podstatný rozdiel medzi osobou, ktorá užíva tieto látky v súkromí, a osobou, ktorá ich distribuuje, čím môže reálne ohroziť životy viacerých jednotlivcov či rodín.

### ***2.3.1 Prechovávanie alebo obchodovanie?***

V znení platnom do 5. augusta 2024 § 135 TZ definoval, čo je možné považovať za prechovávanie OLPL pre osobnú spotrebu, pričom v ods. 2 bolo uvedené prechovávanie OLPL vo väčšom množstve. Toto ustanovenie bolo celé vypustené, s tým, že ho nahradili nové, podrobné ust. § 135b až § 135f TZ. Tieto celkom detailné a možno na prvý pohľad aj komplikované ustanovenia, určujú pravidlá, ako postupovať pri vyvodzovaní trestnej zodpovednosti v súvislosti s drogovými trestnými činmi. V ďalšej časti sa článok stručne sústreďí na **§ 135b ods. 1 a 2 TZ**. V prvom odseku zákonodarca definoval prechovávanie OLPL, resp. ich držbu, dovoz, vývoz, kúpa alebo iné zadováženie, najviac vo väčšom množstve, za účelom osobnej spotreby a *bez toho, aby boli čo i len sčasti určené na ďalšiu distribúciu alebo na účel dosiahnutia majetkového prospechu*. Na druhej strane, obchodovaním s OLPL sa podľa § 135b ods. 2 TZ rozumie dovoz, vývoz, kúpa, predaj, iné zadováženie, sprostredkovanie alebo financovanie týchto činností. Činnosti, ktoré sú vymedzené ako prechovávanie podľa ods. 1 nie sú považované za obchodovanie. Rozhodujúcim momentom je to, či sú OLPL určené pre osobnú spotrebu alebo na ďalšiu distribúciu a dosiahnutie finančného zisku.

### ***2.3.2 Nové pravidlá pre určenie množstva OLPL***

Pokiaľ ide o určovanie množstva OLPL, zákonodarca urobil významný krok a vymedzil tieto množstvá priamo do prílohy k TZ. V minulosti vznikali aplikačné problémy pri objasňovaní drogových trestných činov najmä pri určovaní množstva zaistenej OLPL.<sup>21</sup> Od toho totiž závisí aj trest, ktorý bude páchatel'ovi uložený. **§ 135c TZ** obsahuje podmienky ustanovenia množstva OLPL, pričom vymedzuje, že za nepatrné množstvo možno považovať množstvo materiálu uvedené v treťom stĺpci Prílohy č. 1 k TZ. Prílohu tvoria štyri stĺpce, pričom v prvom je uvedený druh OLPL, v druhom stĺpci sa nachádzajú účinné

<sup>21</sup> ČENTÉŠ, J. HAMRANOVÁ, D. *Drogové trestné činy*. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 122 a nasl.

látky, ktoré sa v danom druhu drogy nachádzajú, posledný stĺpec obsahuje informáciu o množstve účinnej látky vo forme voľnej bázy. Tento údaj je totiž potrebný v prípadoch, keď musia OČTK posúdiť či ide o nepatrné množstvo alebo o množstvo malé. Podľa § 135c ods. 1 TZ druhá veta, ak množstvo materiálu presahuje nepatrné množstvo uvedené v treťom stĺpci, pre výsledné určenie, či ide o nepatrné alebo malé množstvo, je potrebné skúmať, či to zaistené množstvo presahuje množstvo účinnej látky tak, ako je uvedené v štvrtom stĺpci prílohy č. 1. Aktuálne túto prílohu tvorí 13 druhov OLPL, ktoré sa zákonodarca rozhodol vymedziť. V prípade, že v praxi OČTK zaistia iný druh OLPL, ako je uvedený v tejto prílohe, budú postupovať podľa § 135c ods. 2 TZ, ktorý stanovuje, že nepatrnému množstvu zodpovedá najviac jeden gram materiálu s obsahom účinnej látky. V praxi môže nastať aj situácia, kedy osoba bude prechovávať viac druhov OLPL súčasne. Takúto situáciu predpokladá aj TZ kedy sa podľa § 135c ods. 3 TZ prechovávanie viacerých druhov OLPL, ktoré však nepresahujú nepatrné množstvo, považuje za prechovávanie malého množstva OLPL.

Pre lepšiu ilustráciu si uvedieme prvý druh OLPL vymedzený v Prílohe č. 1 k TZ:

|                                                     |                                                                                                                                                                                                                |     |        |
|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|--------|
| Rastliny rodu Cannabis (konopa) – sušina, marihuana | tetrahydrokanabinoly, všetky izoméry delta hor. index 6a(10a), delta hor. index 6a(7), delta hor. index 7, delta hor. index 8, delta hor. index 10, delta hor. index 9(11) a ich stereochemické varianty (THC) | 2 g | 200 mg |
|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|--------|

### **§ 171 Neoprávnené prechovávanie omamnej látky a psychotropnej látky**

Pozitívny prínos tejto novely môžeme bádať najmä v oblasti drogovej politiky. Kladie dôraz na explicitné rozlíšenie užívateľov a dílerov. Tzv. užívateľský trestný čin je práve ust. § 171 TZ, ktoré si budeme bližšie rozoberať. Podľa dôvodovej správy, cieľom tejto novely v oblasti drogovej politiky, bolo zaviesť transparentný a zrozumiteľný právny rámec pre spravodlivejšie trestanie drogových trestných činov. Práva úprava bola doposiaľ nastavená celkom chaoticky a nezrozumiteľne. Dnes už však § 171 obsahuje 4 odseky, kde presne vymedzuje jednotlivé znaky skutkovej podstaty trestného činu neoprávneného prechovávania OLPL. Základná skutková podstata sa nachádza v prvom, ale aj v druhom odseku. Zákonodarca sa rozhodol rozlišovať závažnosť prechovávania konope, resp. THC a iných OLPL. Preto § 171 ods. 1

TZ ustanovuje za neoprávnené prechovávanie konope, najviac v nepatrnom množstve, trest odňatia slobody až na jeden rok. **Odsek 2** upravuje neoprávnené prechovávanie inej OLPL než tej, ktorá je uvedená v odseku 1, a to v nepatrnom množstve, za čo hrozí trest odňatia slobody až na dva roky. Tu môžeme vidieť jednoznačné rozdelenie tzv. mäkkých a tvrdých drog. Konope ako mäkká droga, ktorej spoločenská závažnosť je nižšia, má trestnú sadzbu nastavenú miernejšie, ako pri prechovávaní napr. pervitínu, kde je trestná sadzba nastavená vyššie. Výška trestnej sadzby však závisí aj od množstva zaistenej látky. Tieto zákonodarca v **§ 135d TZ** rozlišuje na nepatrné, malé, väčšie, značné, veľké a mimoriadne veľké množstvo. Novinkou je práve mimoriadne veľké množstvo, ktoré doteraz zákon nepredpokladal. Zákonodarca argumentuje tým, že v praxi dochádza aj k zaisteniu mimoriadne veľkých množstiev OLPL a zároveň, že budú efektívnejšie a primeranejšie stanovené tresty za menšie, nie až tak významné, množstvá zaistených látok.<sup>22</sup>

Pokiaľ ide o **§ 171 ods. 3 TZ**, ten predpokladá situáciu, kedy má osoba, resp. páchatel' pri sebe OLPL v množstve presahujúcom nepatrné množstvo, t. j. v malom množstve. Tu už formálne nie je rozhodujúce o aký druh OLPL ide, pretože táto kvalifikovaná skutková podstata predpokladá konanie páchatel'a podľa ods. 1 alebo 2 v malom množstve. Za takýto trestný čin hrozí trest odňatia slobody na šesť mesiacov až na tri roky, čo znamená, že ide o prečin. O zločin však ide už v poslednom, 4. odseku, kde hrozí trest odňatia slobody na jeden až na šesť rokov. **§ 171 ods. 4 TZ** tvorí taktiež kvalifikovanú skutkovú podstatu k ods. 1 a 2, avšak obsahuje dva kvalifikačné znaky:

*a) hoci bol za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatichštyroch mesiacoch právoplatne odsúdený, alebo*

*b) vo väčšom množstve.*

Skutočnosť, či ide o recidivistu tohto trestného činu alebo, či páchatel' neoprávnené prechováva OLPL vo väčšom množstve, je skutočnosť podmieňujúca použitie vyššej trestnej sadzby. Závažnosť takýchto činov je jednoznačne vyššia, ako napr. pri prvom neoprávnenom prechovávaní OLPL. Tieto okolnosti sa, prirodzene, musia prejaviť aj pri trestných sadzbách. Toto ustanovenie neobsahuje situácie, kedy by mal páchatel' neoprávnené prechovávať množstvo presahujúce väčšie množstvo. Súvisí to aj s tým, že ak má páchatel' pri sebe značné, veľké

<sup>22</sup> Dôvodová správa k zákonu č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, s. 25. Dostupné online: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=536583> (cit. dňa 10. októbra 2024).

alebo prípadne mimoriadne veľké množstvo, pravdepodobne to nemá pre svoju osobnú spotrebu. V takýchto prípadoch sa preto bude musieť dôkladne skúmať skutkový stav a okolnosti, ktoré by mali nasvedčovať tomu, či ide o konzumenta alebo dílera.

Novela TZ priniesla zásadné zmeny v oblasti drogových trestných činov, ktoré umožňujú spravodlivejšie a predvídateľnejšie ich posudzovanie. Rozdelenie trestných činov na samostatné skutkové podstaty a jasné vymedzenie prechovávania a obchodovania s OLPL prispievajú k väčšej transparentnosti právneho rámca. Úprava trestných sadzieb a definovanie množstiev zaistených látok umožňuje primeranejšie sankcie zodpovedajúce závažnosti činu. Významný prínos tejto novely spočíva aj v rozlíšení medzi užívateľmi a dílermi drog, čo môže viesť k spravodlivejšiemu postihovaniu tejto trestnej činnosti.

### **3 Trestná politika v Česku v kontexte s vládnyim návrhom novely Trestného zákonníka**

Vláda Českej republiky dňa 13. novembra 2024 schválila návrh novely trestného zákonníka a niektorých ďalších právnych predpisov, predložený Ministerstvom spravodlivosti ČR, ktorého cieľom je modernizovať a adaptovať trestnú politiku na aktuálne výzvy.<sup>23</sup> Tento návrh sa zameriava na rozširovanie konceptu restoratívnej justície, zavádzanie alternatívnych sankcií a riešenie problémov spojených s tzv. bagateľnou kriminalitou. Tento návrh zahŕňa aj významné zmeny v oblasti ukladania trestov, ako sú rozšírenie možnosti uloženia peňažných trestov a trestu odňatia slobody s podmieneným odkladom výkonu.<sup>24</sup> Zároveň zavádza nové opatrenia v oblasti drogovej trestnej činnosti.

Článok sa bude ďalej sústrediť na vybrané hmotnoprávne inštitúty TZK, ktoré autorka analyzovala aj vo vzťahu k veľkej novele TZ v podmienkach SR:

1. Peňažný trest (§ 67)
2. Trestný čin krádeže (§ 205)
3. Drogové trestné činy (§ 284)

<sup>23</sup> Tlačová správa č. 861/0 Poslaneckej snemovne ČR. Dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=248440> (cit. dňa 7. januára 2025).

<sup>24</sup> K tomu pozri Dôvodovú správu k návrhu novely Trestního zákonníka, s. 43 a nasl. Dostupná online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=248435> (cit. dňa 7. januára 2025).

### 3.1 Peňažný trest

Jednou z hlavných zmien v prekladanej novele TZK, sú práve podmienky pre ukladanie peňažného trestu.<sup>25</sup> Aktuálne platná právna úprava umožňuje súdom ukladať peňažný trest len vtedy, ak ide o úmyselný trestný čin, ktorým sa páchateľ pre seba alebo iného snažil získať alebo získal majetkový prospech.<sup>26</sup> Okrem toho, ak nie je naplnená táto podmienka, môže súd, podľa § 67 ods. 2 písm. a) TZK uložiť peňažný trest, ak to zákon výslovne dovoľuje, alebo b) ho môže uložiť za prečin, ak vzhľadom k jeho povahe a závažnosti, osobe a pomerom páchateľa, súčasne neukladá nepodmienečný trest odňatia slobody. Podľa § 67 ods. 3 TZK môže súd uložiť peňažný trest aj samostatne, ak nie je potrebné uložiť iný trest, s prihliadnutím na závažnosť a povahu spáchaného trestného činu, ako aj na osobu a pomery páchateľa. Predkladaná novela TZK navrhuje, aby súd mohol uložiť peňažný trest za akýkoľvek trestný čin, pričom osobitne zväži jeho uloženie, ak sa páchateľ snažil získať alebo získal pre seba alebo iného majetkový prospech. Návrh tiež v novom znení **§ 67 ods. 1 TZK** navrhuje zakomponovať podmienku, z aktuálneho znenia § 68 ods. 6 TZK, že súd neuloží peňažný trest, ak je zrejmé, že by bol nevymožiteľný. Podľa navrhovaného znenia § 67 ods. 2 TZK, nesmie súd uložiť peňažný trest ako samostatný za obzvlášť závažné zločiny, ako ani za trestné činy uvedené v tretej hlave osobitnej časti TZK. Naopak, peňažný trest ako samostatný trest môže súd uložiť, ak vzhľadom k povahe, závažnosti činu, osobe a pomerom páchateľa, nie je potrebné iný trest uložiť.

Podľa dôvodovej správy k tomuto návrhu, takáto právna úprava vychádza z myšlienky, že akési obmedzenie životného štandardu, resp. spotreby, v dnešnej konzumnej spoločnosti, je peňažný trest efektívnou cestou k trestaniu.<sup>27</sup> V zmysle toho, že trestná činnosť sa nemá (páchateľovi) vyplácať (*crimes do not pay*). Vzhľadom na to, že v ČR bol prijatý zákon č. 59/2017 Sb. o použití peňažných prostriedkov z majetkových trestných sankcií uložených v trestnom konaní, je možné, aby sa z týchto prostriedkov uspokojili nároky poškodených, pokiaľ nimi nie je samotný štát. Ukladanie peňažného trestu je preto výhodné a spravodlivé aj vo vzťahu k obetiam trestných činov, ktorým bola

<sup>25</sup> Tlačová správa č. 861/0 Poslaneckej snemovne ČR. Dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=248440> (cit. dňa 7. januára 2025).

<sup>26</sup> § 67 trestného zákoníka.

<sup>27</sup> Dôvodová správa k návrhu novely trestného zákoníka. S. 72 a nasl. Dostupná online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=248435> (cit. dňa 7. januára 2025).



spôsobená ujma alebo škoda, keďže tá im môže byť týmto spôsobom efektívnejšie nahradená. Pri ukladaní peňažného trestu je potrebné dôkladne prihliadať aj na majetkové pomery páchatel'a. Ak je páchatel' nemajetný, výkon peňažného trestu v praxi nie je možný, čo v konečnom dôsledku vedie k výkonu trestu odňatia slobody.<sup>28</sup>

### 3.1.1 Výška peňažného trestu

Pokiaľ ide o výšku peňažného trestu, ktorý môže súd uložiť, TZK ustanovuje výmeru na denné sadzby, a to najmenej 20 a najviac až 730 celých denných sadzieb. V zmysle § 68 ods. 2 TZK je výška dennej sadzby najmenej 100 Kč a najviac 50 000 Kč. Pri určovaní výšky denných sadzieb a ich samotného počtu, súd vychádza spravidla z čistého príjmu, ktorý páchatel' má alebo by mohol mať priemerne za jeden deň. Tiež pri tom musí zohľadniť závažnosť a povahu spáchaného trestného činu, ako aj osobné a majetkové pomery páchatel'a. Súd môže pripustiť výkon peňažného trestu v mesačných splátkach. V prípade, že páchatel' nezaplatí peňažný trest, na výzvu súdu alebo po uplynutí doby, na ktorú bol výkon trestu odložený, a ak je zrejmé, že by vymáhanie peňažného trestu mohlo byť zmarené, prípadne bezvýsledné, premení súd peňažný trest alebo jeho časť na trest odňatia slobody. Súd zároveň rozhodne o spôsobe jeho výkonu, pričom každá nezaplatená čiastka sa počíta za dva dni odňatia slobody. Práve v tejto oblasti premeny výkonu trestov z peňažného na trest odňatia slobody, novela TZK navrhuje zmeniť výmeru peňažného trestu z *najviac na 730 denných sadzieb*, na najviac toľko, koľko zodpovedá hornej hranici trestnej sadzby trestu odňatia slobody stanovenej v dňoch za páchatel'om spáchaný trestný čin.<sup>29</sup> Takáto právna úprava má priniesť rovnocenný výkon peňažného trestu s výkonom trestu odňatia slobody, na ktorý môže byť, pri nezaplatení, premenený, tak aby to zodpovedalo trestným sadzbám za spáchaný trestný čin. Prepočítaný trest spolu s ukladaným trestom odňatia slobody nesmie prekročiť hornú hranicu trestnej sadzby. Zjednodušene povedané, ak je horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody až na jeden rok, tak súd bude môcť uložiť peňažný trest vo výške najviac 365 denných sadzieb.

V krátkosti ešte stojí za zmienku aj návrh zmeny, ktorá by pri mimoriadnom znížení trestu podľa § 58 ods. 3 TZK stanovila, že ak vzhľadom na pomery páchatel'a, povahu trestného činu je možné

<sup>28</sup> K tomu pozri § 69 TZK.

<sup>29</sup> Pozri navrhované znenie § 68 ods. 1 TZK.

dosiahnuť jeho nápravu aj kratším trestom odňatia slobody (pod dolnú hranicu trestnej sadzby), môže súd takto znížený trest uložiť, ak súčasne uloží peňažný trest, v takom počte denných sadzieb, ktoré spolu s uloženým trestom odňatia slobody dosiahnu aspoň dolnú hranicu trestnej sadzby za spáchaný trestný čin. To znamená, že vždy bude zachovaná výška uloženého trestu minimálne v dolnej hranici trestnej sadzby.

Ukladanie alternatívnych trestov v dnešnej modernej spoločnosti sa javí ako prínosné, najmä ak sú spojené s programami restoratívnej justície. Peňažný trest zaradíme medzi alternatívne tresty. Podľa dôvodovej správy k návrhu, ide v ČR peňažný trest a jeho ukladanie do popredia.<sup>30</sup> Štatisticky, oproti roku 2015, kedy celkový podiel uložených peňažných trestov zo všetkých uložených trestov bol len 5,5 %, v roku 2023 tvoril jeho podiel až 24,39 %. Z údajov tiež vyplýva, že peňažný trest je, hneď po podmienenečnom treste odňatia slobody (40 %), najčastejšie ukladateľný trest (19 %). Je tu vidieť značný posun v trestnej politike a ukladaní trestov v ČR. Aj z tohto dôvodu novela TZK navrhuje viac sprístupniť podmienky pre ukladanie peňažného trestu, tak aby sa využíval v čo najvyššej miere, tam kde to je žiaduce a efektívne.

### 3.2 Trestný čin krádeže

Majetkové trestné činy majú svoje miesto v 5. hlave TZK. Ako prvý je systematicky zaradený v ustanovení § 205 trestný čin krádeže. V aktuálnom platnom znení TZK je pri väčšine majetkových činov trestná aj recidíva daného konania, ako „špeciálna“ prítiažujúca okolnosť, prípadne špeciálna skutková podstata. Ide napr. o trestné činy krádeže, sprenevery, podvodu, poistného podvodu a pod. Pri recidíve zákon predpokladá vyššie trestné sadzby trestu odňatia slobody, ako pri prvopáchateľoch. Článok bude ďalej analyzovať len trestný čin krádeže podľa § 205 ods. 1 a 2 TZK. V predkladanom návrhu novely TZK zákonodarcia argumentuje tým, že krádež patrí medzi jedny z najčastejšie páchaných trestných činov. Zároveň poukazuje nato, že podiel väznených osôb na 100 000 obyvateľov má ČR v popredných priečkach v rámci EÚ.<sup>31</sup> Cieľom tohto návrhu je preto zmierniť trestnú represiu, ktorá má za dôsledok neprimerane prísne trestanie za majetkové a hospodárske trestné činy, ktoré je spojené aj s prísny trestaním recidívy.

<sup>30</sup> Dôvodová správa k návrhu novely trestného zákona. s. 45-46. Dostupná online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=248435> (cit. dňa 7. januára 2025).

<sup>31</sup> Tamže s. 42. K tomu pozri aj: Štatistiky Eurostatu. Dostupné online: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Prison\\_statistics](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Prison_statistics) (cit. dňa 8. januára 2025).

To, aké tresty budú uložené za páchanie majetkovej kriminality je veľmi úzko späté s tým, aká škoda vznikla, a ako sú v trestnej legislatíve nastavené hranice jednotlivých kategórií škôd. V roku 2020 sa totiž zákonom č. 333/2020 Sb. významne zmenili hranice škôd v TZK.<sup>32</sup> To malo za dôsledok, že klesol počet registrovanej drobnej kriminality a posunuli sa hranice na vyvodenie trestnej zodpovednosti. Z analýzy aktuálne platného znenia TZK vyplýva, že výška hornej hranice trestnej sadzby trestu odňatia slobody je, za majetkové trestné činy v 5. hlave TZK, nastavená najviac na 10 rokov.

Pokiaľ ide o aktuálne znenie trestného činu krádeže v § 205 ods. 1 TZK, krádeže sa dopustí osoba, ak si prisvojí cudziu vec tým, že sa jej zmocní a spôsobí škodu na majetku najmenej nepatrnú, t. j. 10 000 Kč.<sup>33</sup> V prípade, že spôsobená škoda nedosahuje takúto výšku, osoba sa môže krádeže dopustiť aj v prípade, že čin spácha vlámaním, na veci, ktorú má niekto na sebe alebo pri sebe, na území, na ktorom bola vykonávaná evakuácia osôb, prípadne ak sa bezprostredne po čine páchatel rozhodne si vec nechať násilím alebo vyhrážkou bezprostredného násilia. Ak dôjde k naplneniu niektorej podmienky z uvedenej skutkovej podstaty, TZK stanovuje výšku trestu odňatia slobody až na dva roky, prepadnutie veci alebo zákaz činnosti. V druhom odseku TZK predpokladá opätovne spáchanie krádeže, t. j. recidívu, pri ktorej stanovuje vyšší trest odňatia slobody vo výške na šesť mesiacov až tri roky. Táto skutková podstata, opakovanej krádeže, predpokladá, ak si osoba prisvojí cudziu vec tým, že sa jej zmocní a bola za taký čin v posledných 3 rokoch **odsúdená alebo potrestaná**.

### 3.2.1 Opakovaná krádež

Ustanovenie § 205 ods. 2 TZK vykazuje viacero legislatívnych a interpretačných nedostatkov, ktoré budú predmetom nasledujúcej analýzy. Pri takejto formulácii opakovanej krádeže nie je rozhodujúca výška spôsobenej škody. Znamená to, že ak bol niekto pred dvoma rokmi právoplatne odsúdený za trestný čin krádeže podľa § 205 ods. 1 TZK a dnes odcudzí napríklad čokoládu v hodnote 50 Kč, dopúšťa sa trestného činu opakovanej krádeže podľa § 205 ods. 2 TZK, za ktorý mu hrozí prísnejší trest. Na naplnenie tejto skutkovej podstaty pritom nie je podstatné, či išlo o predchádzajúce odsúdenie v trestnom konaní

<sup>32</sup> Zákon č. 333/2020 Sb. ktorým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

<sup>33</sup> To je v prepočte približne 400 €.

alebo o sankciu uloženú v rámci priestupkového konania. V praxi to znamená, že ak bol páchatel' pred dvoma rokmi potrestaný v priestupkovom konaní za krádež čokolády a dnes opätovne spácha rovnaký skutok, hoci aj v rovnakej hodnote, môže byť stíhaný za opakovanú krádež podľa § 205 ods. 2 TZK, pričom mu hrozí trest odňatia slobody na šesť mesiacov až tri roky. Takáto právna úprava platí až od prijatia Trestného zákoníka č. 40/2009 Sb. s účinnosťou od 1. januára 2010. Pred tým platila právna podľa zákona účinného a platného na území ČR už od roku 1962, *Trestní zákon č. 140/1961 Sb.* V tomto zákone bola recidíva, resp. „opakovaná krádež“ obsiahnutá v ust. § 205 ods. 1 písm. e), *„Kdo si присвоjí cizí věc tím, že se jí zmocní, a byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.“* Rozdiel je v tom, že v § 205 ods. 1 hrozil trest odňatia slobody vo výške až na dva roky, prepadnutie veci alebo zákaz činnosti. Rovnakú právnu úpravu navrhuje aj analyzovaná novela TZK. *De facto* by sa, po schválení tohto návrhu, prešlo k predchádzajúcemu právnomu režimu opakovanej krádeže. Autorka sa domnieva, že ani tento prístup nie je úplne ideálny. Tohto trestného činu sa môže dopustiť aj osoba, ktorá sa za posledné 3 roky dopustila priestupku, a znova kradla, avšak bez ohľadu na výšku spôsobenej škody. Čo môže v praxi znamenať, že ak je osoba v zlej ekonomickej a sociálnej situácii, a uchýli sa ku kradnutiu, napr. potravín, opakovane, tak sa potrestá ešte prísnejšie.

Zo štatistík uvedených v dôvodovej správe k novele TZK vyplýva, že za rok 2023 súdy v ČR za opakovanú krádež (§ 205 ods. 2 TZK (bez súbehu)) bolo odsúdených celkom 3 181 osôb, pričom nepodmienečný trest odňatia slobody bol uložený viac ako polovici, až 1 689 osobám.<sup>34</sup> Zarážajúci je aj podiel penologickej recidívy, pri osobách odsúdených za opakovanú krádež. V máji 2024 bolo za opakovanú krádež podľa § 205 ods. 2 TZK samostatne odsúdených 960 osôb vo výkone trestu odňatia slobody. Z celkového počtu 960 bolo vo výkone trestu odňatia slobody po 1. raz len 171 osôb, čo je len 17 %. Najpočetnejšou skupinou sú odsúdení, ktorí sú vo výkone po 2. raz, a to až 214 osôb, t. j. viac než 22 % z celkového počtu odsúdených. Nasledujú odsúdení vo výkone trestu po 3. a 4. raz s pomerom 16 % a 13 %. So zvyšujúcim sa počtom výkonov trestov odňatia slobody podiel odsúdených klesá. Za zmienku však stojí, že je až 37 odsúdených, ktorí sú vo výkone trestu odňatia slobody viac ako po 10. raz.<sup>35</sup>

<sup>34</sup> Pozri: Dôvodová správa k návrhu novely TZK, s. 87. Dostupná online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=248435> (cit. dňa 7. januára 2025).

<sup>35</sup> Tamže s. 83

Z uvedeného možno zhrnúť, že snaha o predchádzanie recidívy prostredníctvom trestnej represie nie je efektívna a účinná, tak ako by mala a mohla byť. Trestná činnosť, ako je práve opakovaná krádež, je aj dôsledkom niekoľkých objektívnych faktorov v spoločnosti (inflácia, nezamestnanosť, výška minimálnej mzdy...), na ktoré je potrebné pri rozhodovaní o vine a treste prihliadať. Navrhovaná právna úprava má za cieľ zmiernenie dolnej aj hornej trestnej sadzby trestu odňatia slobody za recidívu krádeže. To sa javí ako prínosné, keďže by bolo možné ukladať kratšie trvajúce tresty odňatia slobody, príp. alternatívne tresty. V súlade s princípmi restoratívnej justície by bolo z hľadiska prevencie recidívy vhodnejšie zamerať sa na alternatívne formy trestania a restoratívne programy, ako sú napríklad mediačné dialógy, rodinné konferencie, prípadne programy kombinované s poradenskými, psychologickými, či pracovnými aktivitami.

### 3.3 Drogové trestné činy

Systematicky drogové trestné činy zaradujeme do 7. hlavy TZK, s názvom *Trestné činy všeobecne nebezpečné*. Pre účely toho príspevku autorka v krátkosti analyzovala výšky hraníc trestov odňatia slobody, pri štyroch vybraných drogových trestných činoch, podľa § 283 až po § 286 TZK. Najprísnejšie trestné sadzby sú nastavené pri trestnom čine nedovolenej výroby, iným nakladaním s OLPL alebo jedom podľa § 283 TZK, za ktoré v poslednom, 4. odseku hrozí trest odňatia slobody vo výške 10 až 18 rokov. Pri trestnom čine prechovávaní OLPL a jedu v zmysle § 284 TZK, je najprísnejší možný trest na 2 až 8 rokov trestu odňatia slobody. Nedovolené pestovanie rastlín obsahujúcich OLPL v § 285 TZK obsahuje sadzby miernejšie, pričom najviac hrozí trest odňatia slobody na 6 mesiacov až 5 rokov. Pomerne prísnejšie je trestaná výroba a držba predmetu určeného k výrobe OLPL a jedu, podľa § 286 TZK, v základnej skutkovej podstate až na 5 rokov, pričom kvalifikovaná skutková podstate v zmysle ods. 2 má nastavené sadzby trestu odňatia slobody na 2 až 10 rokov. Možno skonštatovať, že ČR má trestanie v rámci drogovej politiky nastavené pomerne prísne, ale nastavené trestné sadzby zároveň primerane odzrkadľujú závažnosť daného trestného činu. V ďalšom texte článku bude analyzovaný len trestný čin prechovávaní OLPL podľa § 284 TZK a nedovoleného pestovania rastlín obsahujúcich OLPL podľa § 285 TZK.

### 3.3.1 Neoprávnené prechovávanie a pestovanie

Zaujímavosťou je, že právna úprava neoprávneného prechovávaní omamných a psychotropných látok v ČR je po vecnej stránke takmer totožná s úpravou účinnou na Slovensku po novele TZ. TZK pri tomto trestnom čine podľa § 284 TZK rozlišuje medzi prechovávaním tzv. mäkkých a tvrdých drog. V prvom odseku upravuje skutkovú podstatu tak, že sa jej dopustí ten, kto neoprávnené prechováva v množstve väčšom než malom konope (*tetrahydrokanabinol* ďalej aj „THC“), za čo sa potrestá odňatím slobody až na jeden rok, prepadnutie veci alebo zákazom činnosti. V § 284 ods. 2 TZK je vymedzené také konanie, kedy osoba neoprávnené prechováva v množstve väčšom než malom inú OLPL, ako je v ods. 1 (THC), pričom trest odňatia slobody je nastavený mierne vyššie, až na 2 roky a taktiež hrozí prepadnutie veci alebo zákaz činnosti. Podstatným faktorom pri posudzovaní tejto trestnej činnosti je samotné množstvo OLPL, s ktorým páchatel' nakladá. TZK pracuje s pojmom „*množstvo väčšie než malé*“. To čo je malé množstvo definuje judikatúra, konkrétne Najvyšší súd ČR dňa 13. marca 2014 vydal stanovisko k výkladu pojmu *množstvo väčšie než malé*. Najvyšší súd ČR konštatoval, že znakom skutkovej podstaty spočívajúceho v prechovávaní pre vlastnú potrebu v zmysle § 284 ods. 1 a 2 TZK, sa rozumie také prechovávanie, ktoré je určené pre osobnú spotrebu, teda výhradne pre páchatel'a tohto trestného činu a nikoho iného. Zároveň musí ísť o držanie OLPL v takom množstve, ktoré prevyšuje dávku potrebnú pre držitel'a (podľa stupňa jeho závislosti), pretože držanie len jednej dávky konzumentom drog pred jej použitím nie je prechovávaním, ale len tzv. spotrebnou držbou, ktorá je postihovaná v rámci správneho práva, ako priestupok. Pokiaľ ide o jednotlivé množstvá, ktoré sa považujú za väčšie než malé, príloha k stanovisku Najvyššieho súdu ČR obsahuje presné hodnoty, ktoré možno považovať za *množstvo väčšie než malé* ku konkrétnym OLPL. Napr. pri marihuane ide o viac než 10 g, nato aby sa také konanie mohlo považovať za trestný čin prechovávania podľa § 284 ods. 1 TZK.<sup>36</sup> Zákon ďalej predpokladá spáchanie tohto trestného činu vo väčšom rozsahu, prípadne v značnom rozsahu. Z judikatúry tiež vyplýva, že tieto množstvá sa určujú ako 10-násobky, teda za množstvo väčšieho rozsahu sa považuje množstvo 10-násobne väčšie ako „*množstvo väčšie než malé*“.<sup>37</sup> V ustanoveniach § 284 ods. 3 a 4 TZK už konanie nerozlišuje podľa druhu OLPL, ale podľa ich

<sup>36</sup> Stanovisko *trestního kolegia Nejvyššího soudu* zo dňa 13. marca 2014, sp. zn. Tpj 301/2013.

<sup>37</sup> Pri konope ide o 100 g, značný rozsah 1000 g, veľký rozsah 10 000 g sušiny.

množstva. Pričom za prechovávanie OLPL vo väčšom rozsahu, podľa § 284 ods. 3 TZK hrozí páchatel'ovi trest odňatia slobody na 6 mesiacov až 5 rokov alebo peňažný trest. Ak by páchatel' prechovával viac ako 10-násobok množstva vo *väčšom rozsahu*, išlo by už o rozsah značný, pri ktorom môže súd uložiť trest odňatia slobody na 2 až 8 rokov.

Obdobné znaky skutkových podstát sú aj pri trestnom čine neoprávneného pestovania rastlín obsahujúcich OLPL **§ 285 TZK**. Rovnako je systematicky rozdelený na štyri odseky, pričom v prvých dvoch je rozhodujúcim druh OLPL, a pri posledných dvoch odsekoch ide o rozsah spáchania činu. Miernejšie sú však nastavené tresty. V § 285 ods. 1 TZK ide o neoprávnené pestovanie rastliny konope v množstve väčšom než malom pre vlastnú spotrebu, za ktoré hrozí trest odňatia slobody až na 6 mesiacov, peňažný trest alebo prepadnutie veci. Odňatím slobody až na 1 rok, peňažným trestom alebo prepadnutím veci sa potrestá ten, kto neoprávnene pre vlastnú spotrebu v množstve väčšom než malom pestuje inú rastlinu, ako je konope. Je tu možné vnímať akúsi deliacu čiaru medzi konope a ostatnými OLPL. Ráznou zmenou, ktorá sa v analyzovanej novele TZK navrhuje, je zaradenie prechovávania konope pre vlastnú spotrebu systematicky do ust. § 285 (ods. 2) TZK s novým navrhovaným názvom *Neoprávnené pěstování rostliny nebo houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jiné nakládání s ní pro vlastní potřebu*. Pokiaľ ide o neoprávnené prechovávanie iných OLPL, takéto konanie by aj po prijatí návrhu ostalo *de facto* nezmenené v ust. § 284 TZK, s výnimkou nového (navrhovaného) názvu *Neoprávnené přechovávání omamné nebo psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu*. To znamená, že podľa ust. § 284 TZK by bolo, po prijatí tejto novely, postihované iba neoprávnené prechovávanie iných omamných alebo psychotropných látok alebo jedov pre vlastnú potrebu, než tých, ktoré sú uvedené v § 285 TZK. V súčasnosti platí, že za množstvo väčšie než malé sa považuje 5 rastlín konope alebo menej než 10 g sušiny. Nakladanie s menším množstvom napĺňa skutkovú podstatu priestupku neoprávneného prechovávania, resp. pestovania v malom množstve, podľa § 39 ods. 2 písm. a) a b) zákona o návykových látkach č. 167/1998 Sb. (ďalej aj „zákon o návykových látkach“) za, ktorý hrozí pokuta až do 50 000 Kč.

V nadväznosti na zmenu spoločenského vnímania škodlivosti užívania marihuany na rekreačné účely dospelými osobami, sa v predkladanej novele navrhuje posunúť hranicu medzi trestným činom a priestupkom prechovávania konope pre vlastnú spotrebu nasledovne:

- Hranica medzi priestupkom a trestným činom: 5 rastlín konope, 50 g sušiny konope, ak ju páchatel' má mimo svojho obydľia, a 100 g, ak ju má vo svojom obydľi.<sup>38</sup>
- **Hranica medzi legálnym a nelegálnym priestupkovým konaním:** 3 rastliny konope, 25 g sušiny konope mimo obydľia, 50 g vo svojom obydľi.<sup>39</sup>

Z uvedeného vyplýva, že konanie páchatel'a spočívajúce v prechovávaní konope pre vlastnú spotrebu do 25 g mimo obydľia by bolo fakticky dekriminalizované. Priestupku by sa mohla dopustiť len osoba, ktorá prechováva viac ako 25 g konope mimo obydľia alebo viac ako 50 g v obydľi. Ak osoba prechováva viac ako uvedené množstvo sušiny, dopúšťa sa priestupku podľa § 39 ods. 2 zákona o návykových látkach. Pokiaľ ide o hranicu trestnosti, po prijatí tejto novely TZK by bolo trestné len také konanie, ktorým páchatel' neoprávnene prechováva pre vlastnú potrebu viac ako 50 g konope mimo obydľia alebo viac ako 100 g v obydľi. Za takýto trestný čin sa navrhuje trest odňatia slobody až na šesť mesiacov, prepadnutie veci alebo zákaz činnosti. Rovnaká sankcia by hrozila aj osobe, ktorá sa dopustí trestného činu neoprávneného pestovania konope, ak pestuje viac ako 5 rastlín. V prípade pestovania menšieho množstva (t. j. do piatich rastlín) by išlo o priestupok. Za pozornosť stojí aj osobitné ustanovenie, ktorým sa fakticky vyníma trestnosť za neoprávnené prechovávanie konope s obsahom THC nižším ako 1 %. Z navrhovaného znenia § 284 TZK totiž vyplýva, že trestnosť sa vzťahuje len na neoprávnené prechovávanie konope alebo

<sup>38</sup> Navrhované znenie § 284 ods. 1 a 2 TZK:

„(1) Kdo neoprávnene pro vlastní potřebu pěstuje, sklízí nebo zpracovává více než 5 rostlin z rodu konopí, nejde-li o rostlinu konopí, obsahující nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Stejně bude potrestán, kdo neoprávnene pro vlastní potřebu přechovává omamnou látku konopí anebo jinou omamnou nebo psychotropní látku získanou zpracováním rostliny konopí, obsahující více než 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů,

a) v celkovém množství větším než 100 g ve svém obydli, nebo

b) v celkovém množství větším než 50 g mimo své obydli.“

<sup>39</sup> Navrhované znenie § 39 ods. 2 zákona o návykových látkach:

„(2) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

a) jako osoba starší 21 let neoprávněně ve svém obydli pro vlastní potřebu přechovává omamnou látku konopí nebo jinou návykovou látku získanou zpracováním rostliny konopí, obsahující více než 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, v celkovém množství větším než 50 g,

b) jako osoba starší 21 let neoprávněně mimo své obydli pro vlastní potřebu přechovává omamnou látku konopí nebo jinou návykovou látku získanou zpracováním rostliny konopí, obsahující více než 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, v celkovém množství větším než 25 g.“



rastlín konope, ktoré obsahujú viac ako 1 % THC. Takéto konanie však zostáva protiprávne podľa § 5 ods. 5 zákona o návykových látkach, avšak fakticky zaň nebude ukladaný trest.<sup>40</sup>

V ČR sú tresty za drogové trestné činy nastavené pomerne prísne, pričom závažnosť činu primerane ovplyvňuje aj samotnú výšku trestov. Kým tresty za výrobu, distribúciu a prechovávanie tvrdých drog sú vysoké, trestné sadzby za pestovanie rastlín obsahujúcich omamné látky sú miernejšie. Predkladaný návrh zákona sa zameriava na zmenu v prístupe k prechovávaní konope pre osobnú spotrebu, pričom by umožnil dekriminalizáciu menších množstiev konope pre vlastnú spotrebu. Navrhuje sa jasné rozlišovanie množstiev tak, že konanie, ktoré zahŕňa neoprávnené prechovávanie do 50 g konope mimo obydľia, alebo do 100 g v obydľi, by už nebolo trestné, ale iba priestupkom. Zároveň by sa menil aj limit pre pestovanie konope, kde by sa za trestný čin považovalo pestovanie viac než 5 rastlín konope. Tento návrh odzrkadľuje zmenu v spoločenskom vnímaní konope a zároveň ponúka flexibilnejší prístup k trestaniu drogovej trestnej činnosti.

## Záver

Na základe komparácie novely Trestného zákona Slovenskej republiky a vládneho návrhu novely Trestného zákonníka Českej republiky možno identifikovať viacero zásadných zmien a trendov v trestných politikách oboch krajín. Analyzované legislatívne úpravy reflektujú spoločné úsilie o modernizáciu trestného práva, ktoré sa zameriava na humanizáciu trestov, rozšírenie možností alternatívnych sankcií a zefektívnenie trestného stíhania. V oblasti ukladania peňažných trestov možno pozitívne hodnotiť novelu TZ, ktorá nielenže zvyšuje hornú hranicu peňažného trestu až na 3 milióny eur, ale umožňuje jeho uloženie aj za zločiny, ktoré nie sú obzvlášť závažné. Zákonodarca týmto krokom rozšíril možnosti individualizácie trestov a zároveň zdôraznil zásadu, že nepodmienečný trest odňatia slobody má byť uplatňovaný len ako krajný prostriedok (tzv. *ultima ratio*). Český návrh novely má podobný cieľ – posilniť využívanie peňažných trestov, najmä ich flexibilitu a praktickú uplatniteľnosť. Efektívnejšie odškodňovanie obetí v Česku už v súčasnosti zabezpečuje zákon č. 59/2017 Sb. o použití prostriedkov z majetkových sankcií uložených v trestnom konaní, ktorý

<sup>40</sup> Dôvodová správa k návrhu novely TZK s. 91 a nasl. Dostupná online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=248435> (cit. dňa 7. januára 2025).

umožňuje, aby výnosy z peňažných trestov slúžili na rýchlejšiu kompenzáciu ujmy spôsobenej obetiam. Tento mechanizmus predstavuje inšpiratívne riešenie, ktoré by mohlo byť zohľadnené aj v slovenskom právnom prostredí. V oblasti majetkovej kriminality došlo v TZ k významnej zmene – zrušeniu trestnosti opakovanej drobnej krádeže ako trestného činu. Tento krok, motivovaný snahou odbremeniť trestný systém od drobných deliktov, možno hodnotiť pozitívne, keďže takéto prípady boli presunuté do správneho práva. Zároveň však došlo k zvýšeniu zaťaženia správneho systému, čo si vyžaduje dôkladné prehodnotenie jeho kapacít a efektívnosti. V Českej republike opakovaná krádež naďalej predstavuje trestný čin, za ktorý sa v prevažnej väčšine prípadov ukladá nepodmienečný trest odňatia slobody. Výskumy však naznačujú, že takýto prístup neprispieva k znižovaniu kriminality, ale vedie skôr k rastu väzenskej populácie. V oblasti drogových trestných činov priniesla novela TZ významné zmeny. Zavedenie samostatných skutkových podstatí pre rôzne druhy trestných činov súvisiacich s omamnými a psychotropnými látkami zlepšilo prehľadnosť a predvídateľnosť právnej úpravy. Významný je aj posun v rozlišovaní medzi tzv. mäkkými a tvrdými drogami, pričom zákon stanovuje miernejšie tresty za prechovávanie mäkkých drog na osobnú spotrebu. Tento prístup je žiaduci, keďže reflektuje nižšiu spoločenskú závažnosť konania a lepšie zohľadňuje princíp primeranosti. Vládny návrh novely v Českej republike možno označiť za progresívny aj vďaka plánovanej dekriminalizácii prechovávania marihuany do stanoveného množstva. Tento krok nielenže zohľadňuje výsledky výskumov poukazujúcich na neprimeranosť kriminalizácie užívateľov drog, ale zároveň reflektuje meniacu sa verejnú mienku a Európske trendy v oblasti drogovej politiky. Napriek viacerým pozitívnym reformám sa však ukazuje, že ich vplyv na posilňovanie princípov restoratívnej justície je stále obmedzený. Princípy restoratívnej justície by mali byť v trestných politikách oboch krajín zastúpené výraznejšie. Osobitný dôraz by mal byť kladený na prácu s páchateľom a obeťou, podporu ich vzájomnej komunikácie a na snahu o zmiernenie či nápravu spôsobenej škody. Z pohľadu *de lege ferenda* možno navrhnúť zakotvenie krátkodobého trestu odňatia slobody do slovenskej právnej úpravy, a to v kombinácii s restoratívnymi programami. Cieľom takejto právnej úpravy by bolo podporiť reálnu zmenu páchateľa, jeho prijatie zodpovednosti za spáchaný čin a posilnenie individuálnej prevencie. Takto koncipovaný prístup by mohol v konečnom dôsledku prispieť k zníženiu miery recidívy a zároveň

k zosúladeniu trestnej politiky s princípmi spravodlivosti, proporcionality a ochrany práv všetkých zúčastnených strán.

## Zoznam použitej literatúry

### Monografie

1. ČENTÉŠ, J. HAMRANOVÁ, D. *Drogové trestné činy*. Praha: C. H. Beck, 2023, 390 s.
2. KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. 449 s.
3. KOLESÁR, J. *Sankcie v trestnom práve*. 1. vyd. Prievidza : Citicom, 2010. 218 s.
4. MENCEROVÁ, I. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 3. aktualizované a prepracované vydanie. Šamorín : Heuréka, 2021. 531 s.
5. STRÉMY, T., KLÁTIK, J. *Alternatívne tresty*. Bratislava: C. H. Beck, 2018. 288 s.
6. STRÉMY, T. KURILOVSKÁ, L. a kol. *Trestný zákon. Komentár*. I. zväzok. 1. vydanie. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2022. 904 s.

### Internetové zdroje

7. Dôvodová správa k zákonu č. 40/2024 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov. Dostupné online: [nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=536583](https://nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=536583)
8. Dôvodová správa k návrhu novely trestného zákoníka. Dostupná online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=248435>
9. *Five Things About Deterrence*. Dostupné online: <https://nij.ojp.gov/topics/articles/five-things-about-deterrence#note1>
10. STRÉMY, T., ŠIMEKOVÁ, A. *Restoratívna justícia v podmienkach Slovenskej republiky*. Akadémia PZ, 2023. Dostupné online: <https://akademiapz.sk/sites/default/files/2470-Archive%203-2023/006%20STR%C3%89MY%2C%20%C5%A0IMEKOV%C3%81%20Restorat%C3%ADvna%20just%C3%ADcia%20v%20podmienkach%20Slovenskej%20republiky.pdf>
11. Štvrtá novela Trestného zákona za 9 mesiacov: podľa profesora Čentéša chráni viac finančné záujmy EÚ ako slovenské. Dostupné online: [https://www.epochtimes.sk/stvrta-novela-trestneho-zakona-za-9-mesiakov-podla-profesora-centesa-chrani-viac-financne-zaujmy-eu-ako-slovenske\\_23607.html](https://www.epochtimes.sk/stvrta-novela-trestneho-zakona-za-9-mesiakov-podla-profesora-centesa-chrani-viac-financne-zaujmy-eu-ako-slovenske_23607.html)
12. Tlačová správa č. 861/0 Poslaneckej snemovne ČR. Dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=248440>

13. TURAY, L., CÁDRA, R., *Hystéria nad znižovaním trestných sadzieb – Quo vadis trestná politika?* In *Právne listy*. 2024 Dostupné online: [https://www.pravnelisty.sk/clanky/a1336-hysteria-nad-znizovanim-trestnych-sadzieb-quo-vadis-trestna-politika#\\_ftn2](https://www.pravnelisty.sk/clanky/a1336-hysteria-nad-znizovanim-trestnych-sadzieb-quo-vadis-trestna-politika#_ftn2)

### **Judikátúra a právne predpisy**

14. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012.
15. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 5/2017- 117 z 9. januára 2019.
16. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 1/2021- 164 z 27. septembra 2023.
17. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 3/2024 z 3. júla 2024.
18. Stanovisko *trestného kolegia Nejvyššího soudu* zo dňa 13. marca 2014, sp. zn. Tpjn 301/201.
19. Trestný zákon č. 300/2005 Z. z.
20. Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.
21. Zákon č. 40/2024 Z. z.
22. Zákon č. 333/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.